

Lausunto

Erityisasiantuntija Ariann Grandell

17.3.2026

VN/12/2026

VN/12/2026-TEM-29

HE 21/2026 Hallituksen esitys eduskunnalle työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite: Suullinen asiantuntijakuuleminen 18.3.2026 klo. 11.30

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua valiokunnalle esityksestä ja lausuu seuraavaa:

Tausta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia, liiketoimintakiellosta annettua lakia, pakkokeinolakia, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia, julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia, rikosrekisterilakia, palkkaturvaa, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia sekä yhdenvertaisuuslakia.

Kiskonnantapaista työsyryntää koskeva rikoslain säännös korvattaisiin uudella kiskontaa työelämässä koskevalla säännöksellä. Uutena rikoksena säädettäisiin rangaistavaksi myös törkeä kiskonta työelämässä, josta tuomittaisiin vähintään neljän kuukauden ja enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ulotettaisiin kiskontaan työelämässä ja törkeään kiskontaan työelämässä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on tällä hallituskaudella koordinoanut työperäisen hyväksikäytön vastaista toimenpideohjelmaa, johon tämä lakihanke on sisältynyt yhtenä toimenpiteenä.

TEM on ollut edustettuna työryhmässä ja pitää esitettyjä muutoksia kannatettavana.

Lausunto

Tällä hetkellä työperäistä hyväksikäyttöä rangaistaan monin eri säännöksin. Tyypillisimmin kyse on ihmiskaupasta, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, työsyrynnästä tai törkeästä kiskonnasta. Tässä esityksessä esitetyt muutokset koskevat niitä tilanteita, joissa hyväksikäyttöä esiintyy, mutta se ei kuitenkaan ole ihmiskauppaa.

Haasteena kiskonnantapaisessa työsyrynnässä on ollut se, että siihen liittyy epäedulliseen asemaan asettaminen syrjäntäperusteen perusteella. Tämä on käytännön tilanteissa aiheuttanut ongelmia, kun vastaajan tarkoituksena ei tavallisesti ole syrjintä, vaan saada itselleen taloudellista etua. Tämän johdosta työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa esitystä ja lausuu näkemyksensä, että jatkossa yhä useampi teko, joissa työntekijöitä on hyväksikäytetty, voisi menestyä tuomioistuimissa.

Haasteita on käytännössä aiheutunut myös siitä, että hyväksikäyttöä tapahtuu työsuhteiden lisäksi myös muissa sopimussuhteissa, esimerkiksi sen kautta, että työntekijöitä päätyy heidän tietämättään yrittäjiksi. Tästä huolimatta uudessa kriminalisoinnissa päädyttiin siihen, että se sijoitetaan rikoslain 47 lukuun, eli työrikoslukuun. Tämä tarkoittaa, että myös uusi kriminalisointi koskee vain työsuhteessa tapahtuvaa hyväksikäyttöä. Kuten esityksessä todetaan, harkittiin valmistelun aikana myös sitä, että muu kuin työsuhteessa tapahtuva hyväksikäyttö tulisi uuden kriminalisoinnin soveltamisalaan. Ongelmana kuitenkin oli muun muassa, ettei yrittäjien osalta ole olemassa yleisesti hyväksyttyä vastiketasoa johon verrata toteutuneita ansioita. Olisi mahdollista, että jatkossa muussa kuin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

työsuhteessa tapahtunutta hyväksikäyttöä voitaisiin nykyistä useammin tutkia yleisten petos- ja kiskontakriminalisointien puitteissa.

Ehdotettavat muutokset voisivat edesauttaa viranomaisten työperäisen hyväksikäytön vastaista toimintaa ja vahvistaisivat työperäisen hyväksikäytön uhrien asemaa ja oikeusturvaa. Toteutuessaan muutoksilla voisi olla myös laajempia myönteisiä vaikutuksia muun muassa työmarkkinoiden toimintaan, koska rangaistavuuden alan selkeytyessä työperäisen hyväksikäytön keinot eivät enää näyttäytyisi voitontavoittelun kannalta yhtä houkuttelevina. Näin muutokset voisivat vaikuttaa myönteisesti myös laillisesti toimiviin yrityksiin ja työnantajiin sekä harmaata taloutta ehkäisevästi.

Liitelaista laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016), laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1398/2016) ja palkkaturvalaki (866/1998) kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan. Muutokset edellä mainittuihin lakeihin on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä.